

Over de effecten op de natuur door voorgenomen steenbekleding op de nieuwe dijk

Mw. dr. Soemini Kasanmoentalib
Gemeente Waterland 12 maart 2020
namens de IJsselmeervereniging

Voor de IJsselmeervereniging gaat het bij de uitvoering van de dijkversterking om het behoud van de cultuurhistorische, landschappelijke en natuurwaarden. Ik zal me hier beperken tot de natuurwaarden die in het geding zijn bij de nieuwe steenbekleding. De bewoners zien graag de Noorse stenen en de basaltblokken langs de hele dijk terug. In het voorstel worden deze teruggezet bij drie kapen en op zeven plaatsen komen ze terug in sierranden als versiering langs het beton.. Voor Waterland gaat het dan om Katwoude en Uitdam.

De Alliantie hanteert voor de steenbekleding alleen vier technische eisen vanuit de waterveiligheid: ondergrond, inspecteerbaarheid, toegankelijkheid voor onderhoud en uitvoerbaarheid. Voor de nieuwe steenbekleding kwam de Alliantie uit op twee soorten: basalt of ronaton. De inspraak van de bewoners bestond er uit dat men uit deze twee mogelijkheden mocht kiezen: het werd basalt. Verder mocht men ook nog meepraten over de kleur.

Een vijfde criterium voor de steenbekleding is door de provincie toegevoegd: ruimtelijke kwaliteit. Hieraan denkt men te voldoen met de voorgestelde sierrand van hergebruikte stenen langs het beton. Dit vinden wij onvoldoende voor behoud van ruimtelijke kwaliteit.

De natuur is er bij de keuze helaas helemaal buiten gevallen. Ik wil daarom even u aandacht vestigen op een enkele soorten dieren, die van die nieuwe steenbekleding last zullen hebben. Dit zijn beschermde soorten, die in de flora- en faunawet op de rode lijst staan, omdat zij er niet zo goed voorstaan.

Ten eerste: de futen en meerkoeten. U kent ze vast, ze zijn in grote getale aan te treffen in de Gouwzee en langs de kust van het Markermeer. Dat is het bijzondere van dit beschermde deel van het IJsselmeergebied. Zolang zij hun jongen kunnen grootbrengen, kunnen wij nog genieten van het hoge roep van de meerkoeten en het duiken van de futen met jongen op hun rug. Met de nieuwe steenbekleding verliezen deze soorten definitief hun broedplaatsen. Zij hebben aan de waterkant wat rommelige plaatsen nodig waar zij hun nesten kunnen bouwen. De sierrand van hergebruikte stenen, die aan de eis van ruimtelijke kwaliteit tegemoet komt, komt niet tegemoet aan de behoefte van deze beschermde broedvogels. Als mitigerende maatregel worden de broedplaatsen langs de dijk onklaargemaakt, om te voorkomen dat de vogels er gaan broeden. Zo wil men dat oplossen voor de periode van de werkzaamheden. Maar straks ligt er een betonnen plaat. Voor de futen en meerkoeten is dat geen goed alternatief voor de huidige steenbekleding.

Ten tweede noem ik de ringslangen. Zij maakten de afgelopen jaren een opmars langs de Waterlandse zeedijk. De biologen waren daar verrukt over. Vorige jaar zomer zijn bij het maaien de ringslangen massaal gevangen en in houten boxen weggebracht. Ringslangen hebben plaatsen onder stenen nodig voor hun winterslaap. De nieuwe steenbekleding biedt dat niet. Als maatregel om deze beschermde soort op peil te houden wil de Alliantie zogenaamde rindgslangputten in de steenbekleding aanbrengen. Men heeft een proef gedaan op de dijk bij Marken met deze ringslangputten, ook wel overwinteringskelders genoemd, uitgevoerd door de Universiteit van Amsterdam en het RAVON (onderzoekorganisatie ter bescherming van amfibieën, reptielen en

vissen). Hieruit bleek dat de ringslangen deze overwinteringsputten helemaal niet kunnen vinden. Zoals blijkt uit een publicatie in NatureToday uit 2018 door onderzoeker en projectleider Ingo Janssen.

Ten derde: de onderzoekers vonden wel een andere soort in de ringslangkeldertjes op Marken. De waterspitsmuis: een beschermde soort van de rode lijst. Deze zit ook op de Waterlandse zeedijk bij Uitdam en heeft net als de ringslang behoefte aan open ruimtes tussen en onder stenen.

Langs de dijk broeden op dit moment bosuilen. Onverhoeds kun je s'avonds opgeschrikt worden door hun stille jacht. Zij jagen op de muizen die in het duister uit hun holletjes tussen de stenen komen om aan de jonge uilen te kunnen voeren.

Tot slot: op de Noordse stenen en basaltblokken hebben zich diverse zeldzame korstmossen gevestigd. Vanuit de korstmossenwerkgroep ontving ik het goede bericht dat zij binnenkort met de ecologen van de Alliantie om de tafel gaan om te kijken hoe deze te behouden.

De Alliantie heeft wel prachtige rapporten gemaakt wat de effecten voor de natuur en het milieu zouden zijn. Bij deze inschattingen worden de effecten al te makkelijk als niet ernstig weggeredeneerd. De vogels kunnen wel ergens anders naar toe, ruimte genoeg. Ik heb U hier willen laten zien dat juist in de uitwerking het addertje onder het gras zit. In de natuur gaat het om de details.

Ook voor de provincie, die deelneemt aan het nationale deltaplan voor de biodiversiteit, is een natuurvriendelijke en mooie nieuwe dijkbekleding een belangrijke waarde. Voor ons allemaal: Natuurwaarden maken het leven de moeite waard.

<https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=22517>

<https://www.zoogdiervereniging.nl/nieuws/2017/zeldzame-waterspitsmuis-ontdekt-winterverblijf-ringslang>